

Prof. Pavel Ambros SJ, Th.D., *emeritus*

posudek vedoucího disertační práce

Rány Kristovy jako výraz kenotičnosti osoby. Příspěvek k teologii rány v boku. UP v Olomouci, CMTE, Olomouc 2023; 560 stran; Bibliografie, s. 540–560; Summary, s. 538–539.

Autor: Lukáš Drexler

Vedoucí práce: prof. Pavel Ambros, Th.D.

Obor: Praktická teologie; Specializace: Spirituální teologie

Téma a cíl disertační práce:

Téma práce vyjadřuje nejvýstižněji jednoduché konstatování (na první pohled) samotného názvu práce: kenotický ráz osoby dostává svoji nejvýraznější podobu v Kristových ranách. Autor si klade otázku, ke které se vrací v rozsáhlém diachronním dialogu Písma, Tradice a tradic, jednak zda vůbec jsou, jednak jakým způsobem můžeme hovořit o tom, že Kristovy rány jsou navždy otevřenými ranami. Téma je výsostně teologické, pojmáno ze specifického úhlu spirituální teologie. Autor se tématu chápá s vytrvalou houževnatostí zachováváje interpretační paradigma svého pojednání, totiž jednoznačného a nerozměňujícího zacílení práce k přesně vymezenému tématu. Rozsahem by se mohla práce zdát až příliš přebujelá, v konečné fázi práce se prokáže smysluplnost obšírné rešerše (prvních čtyř kapitol) plnící funkci přehledové stati. Nejedná se zde o laciný přístup sledující neurčité cíle ztotožňující spiritualitu s emocionálně náboženskou nestálostí, kolísavostí a měnivostí. Tematizace práce je vzdálená těm, které dnes nacházíme v různorodých pojednáních označovaných pojmem spirituální. Jedná se tu o přesně vymezené epistemologické postupy zahrnující tři skutečnosti: dějinné zakotvení, dále o vztah k ostatním teologickým disciplínám (dogmatice, církevní dějiny a exegeze) a konečně o vyústění v požadavek na proměnu křesťanského života danou hlubším poznáním a zkušeností; jinými slovy: věděním získávané namáhavou a vyčerpávající excerpcí, umožňující nově (co to hloubky) bezprostřední postřehování přítomné skutečnosti tajemství víry ran Kristových vnitřní spojené v jeho práci s vnějšími smysly (vnitřní zkušenost promítající se do základní podmínky duchovního života: otevřenosti lidské zkušenosti k pojmově neuchopitelnému horizontu života, stejně i jeho původu). Jen v tomto rozmezí lze najít smysluplnost hovoření o Kristových ranách. Nejedná se totiž o teologicky zdůvodňované rozvažování či připomínání minulého, ale nové „sebevědomí“ tradice zachycující trvale přítomnou intuici víry. Cílem práce byl pokus formulovat tezi ukazující Kristovy rány jako trvalé události dějinně zakotvené a eschatologicky orientované spásy.

Výsledky disertační práce:

Předložená práce je vědeckou monografií, která vstupuje na pole spirituální teologie obecně tím, že načrtává subjektové (ne subjektivní) a „kolektivní vědomí“ událost Kristových ran jako nespecifikované, netematické a vyznáním víry spoludané poznání samotného ohniska účinků Kristova vykupitelského činu (rány Kristovy); jinak řečeno přináší otevřenost k neomezené hloubce křesťanského nazírání na objektivní význam spásy v poznávání každého, kdo toto pozvání neodmítne. Toto nazírání (*contemplatio theologica*) neopouští dimenzi eschatologickou (dodejme: překonává platónský *kosmos noétos*), je nazíráním na skutečnost v Kristově osobě, a to v její kenotičnosti. Tento zorný úhel je pro autora práce předně apriorní podmínkou určující rozmezí jím navrhované teze, co Kristovy rány znamenají jako událost dějinná, stále zpřítomňovaná a v naší dějinné situaci nahlížená podstatně jako eschatologická skutečnost. Vlastním přínosem celé práce, kromě zmíněné přípravné rešerše týkajících se klíčových pojmů je proto pátá kapitola (s. 500–537).

Struktura práce a meritorní hodnocení:

Ze struktury práce je zřejmý obecnější záměr autora i jeho jednotlivé, dodejme nezbytné kroky, které jsou postupně zpřesňovány spolu s tím, jak se autor práce časem seznamuje s literaturou (prameny i sekundární literaturou). První čtyři kapitoly jsou teologickými výpravami do dějin pojmů a jejich interpretací (Osoba, s. 3–20; Tělo, s. 21–43; Rány Kristovy, s. 43–198; Kenoze, s. 199–492). Pátá kapitola je těžištěm práce překládající tezi do vlastní definice toho, jak interpretovat rány Kristovy (Teze, s. 500) a chápat a uplatňovat jejich významy (s. 500–534). Z textu je patrné, že pro autora nebylo vůbec jednoduché rešerší narůstající poznatky kontinuálně vyhodnocovat z hlediska jejich vztahu k zamýšlené tezi práce. Zdá se, že práce postrádá závěrečnou rovinu opětového vyhodnocení rešerše. Přispěla by k větší ostrosti argumentace. Jednotlivé poznatky jsou stavěny vedle sebe způsobem, v němž kumulace jednotlivých poznatků není podrobena syntetizující reflexi, která by z implicitně přítomné argumentace učinila argumentaci explicitní, navíc uspořádanou podle přesněji určených kritérií. To ovšem stěžuje četbu díla jako celku. K modifikaci textu však autor již neměl potřebný čas.

Metoda a styl práce:

Autor se opírá o prameny trvalé hodnoty a dal si značnou práci přečíst texty, které jsou sice obecně známé, ale jejich vyhodnocení předjímáme od jejich interpretů. Dodržuje striktně zásadu *ad fontes* (i když většinou čerpá z překladů a ne originálních textů či kritických vydání). Je schopen na klíčových místech interpretovat podstatné. Na základě pochopení smyslu původních prací se neodchyluje se od významů, které odborné studie k jednotlivým dílčím tématům přináší. Prokázal schopnost je přesně rozlišit a do své argumentace převést. Jeho sled uvažování je však originální, není poplatný laciné kompilace, přestože mnohé poznatky přebírá a staví na nich. Ocenit je šíři rešerše, v níž nejen hledá a pátrá, ale vyhodnocuje. Tento jeho přístup dokumentuje i předložená bibliografie (pečlivě zpracovaná).

Kritické zhodnocení:

Kandidát disertační práce se setkával s mnoha subjektivními i objektivními překážkami a obtížemi. Z hlediska školitele lze ocenit houževnatost a snahu uchovat si kritický odstup. Práce je odrazem celé jeho osobnosti. Nejde mu pouze o hledisko logiky výkladu, nedbá ani na „pohodlí“ čtenáře. Je patrné, že z časových důvodů nenašel již prostor k tomu vzdát se jednotlivých poznatků ve vztahu k celku. Především části 4.2.4 (východní teologie), 4.2.5 (západní teologie), 4.2.6 (protestantská teologie) a 4.2.7 (dokument MTK), tedy s. 280–415, lze shrnout výstižněji komparací než kompilací. Jakkoli jsou jeho postřehy zajímavé, v práci samotné zabírají neúměrně značný prostor a v konečném důsledku zatěžující text v jeho celistvosti. Shrnutí do přehledu o stavu současného bádání (*status quaestionis*) by přineslo větší užitek. Práce bohužel neobsahuje seznam používaných zkratk.

Analýza biblických textů je založena spíše na volných asociacích a konkordanci. Nedostatečná analýza struktury textů nedovoluje hledat hlubší argumenty pro práci relevantní v současných exegetických přístupech. Jen tím je možné si ujasnit vztah mezi *svědectvím* a *hlásáním* a rozlišit událost dějin a událost víry. Lze jen stěží přijmout, že práce neobsahuje zmínku, natož pak rozbor klíčové textu *ran Kristových* v těle jeho mystického těla (*Gal 6,17*). Z hlediska spirituální teologie je tato souvislost podstatná. Téma ran Kristových je i velké téma papeže Františka, proto překvapuje absolutní mlčení práce na toto téma.

Závěr:

Práce splňuje požadavky kladené na disertační práci v oboru spirituální teologie a doporučuji ji k obhajobě.